

• Luis Otaño •

«Vuelta minutu erdiagatik galdu nuen Poulidourrekin»

1960ko hamarkadan, Luis Otaño Arzelusek (Errenteria, 1934) bitan irabazi zuen Espainiako Txapelketa, eta Tourrean hamar alditan hartu zuen parte. ARGIAra ekarri ditugu garai hartako txirrindularitzari buruz Otañok *Hernaniko Kronika* egunkariari kontatuak.

DANI LLOPIS IRAZUSTA

Txirrindulari langilea zinen, Luis.

Langilea, eta denei laguntzen saiatzen zena. Pelotoiko bat gehiago. Gaur egunean gregario deitzen dieten horietakoa nintzen ni.

Profesionalak saltoa Peugeot taldearekin egin zenuen.

1959an izan zen, Peugeot etxearekin. Kotxeak, bizikletak eta motoak egiten zituztenekin. Atera ginen Eibar-Gasteiz erlojupekoan, Elgeta, Durango eta Urkiolatik. Ziklis-

tek egiten dituzten erlojupekoak, gaur egunekoak kexatzeko modukoak omen dira, baina garai hartakoak 80 kilometro ingurukoak ziren... Erlojupeko horretan ni atzera xamar atera nintzen, eta nire atzetik irten zen Roger Riviere frantziarrak (Peugeot taldeko liderra) irabazi zuen. Suarezek bigarren egin zuen, eta nik hirugarren. Rivierek ez ninduen harrapatu Gasteizera iritsi arte eta esan zuen: 'Gazte hori nire taldean nahi dut'. Peugeotetakoek niregatik galdetu zuten eta Frantziara eraman

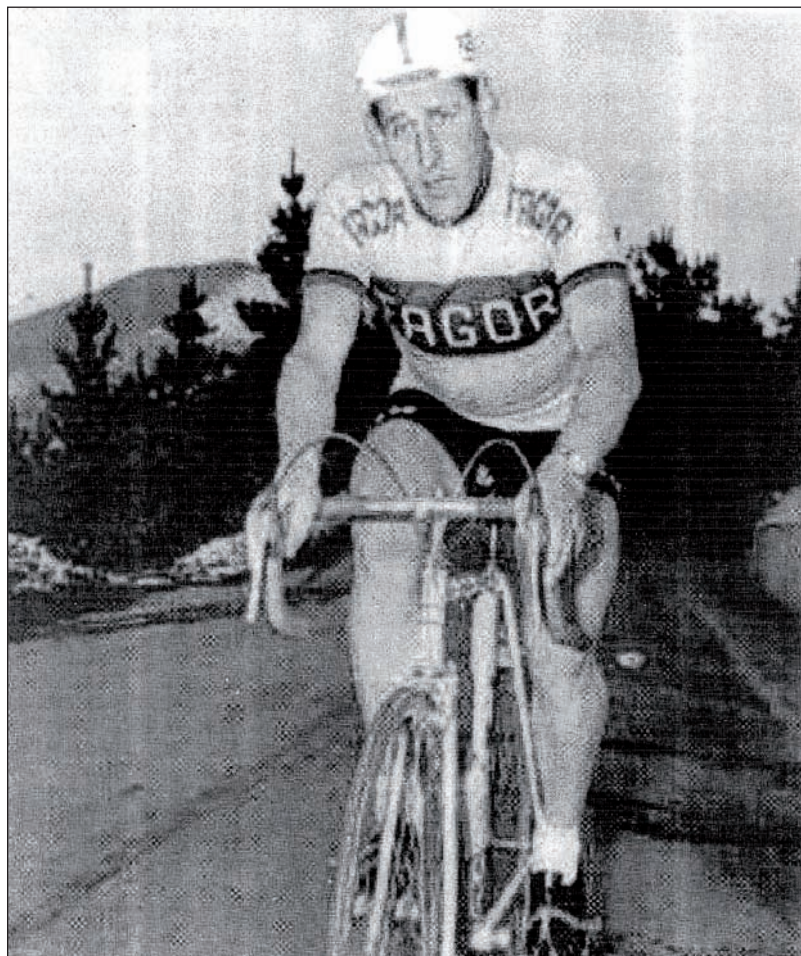
ninduten. 1960 eta 1961ean egon nintzen ekipo hartan Europa osoko jendearekin. Holandarrak, alemaniarak, belgikarrak eta ingelesak zeuden ekipo hartan baina futbolearen bezala, urte haietan atzeritar kopurua mugatzea erabaki zuten. Orduan sortu zen Margnat-Paloma taldea, Bahamontes, Campillo eta nirekin. Marseillako taldea zen: Margnat ardoagatik, Paloma bizikletengatik eta Motul olioaren publizitatearekin joaten ginen. Bertan geunden estatu espainiarreko hirurei *los tres mosqueteros* [hiru mosketariak] deitzen ziguten.

Pelotoiko mito askorekin ibili zinen urte horietan: Coppi, Riviere, Anquetil, Poulidour, Van Looy, Stablinski, Gimondi, Merckx... Nolako erlazioa zenuen beraiekin?

Merckxekin gutxitan egon nintzen, nire karrera amaieran baino ez. Lasterketa bakar batzuetan izan zen Belgika aldean. Gaur egunean pelotoiko oilarrak nahiko paretsu dabil-tza, baina garai hartan gehiago nabarmentzen ziren. Guk garai haietan ez genuen medikurik ere. Ez bitaminarik ez ezer; guk ere EPOa izan bagenu garai haietan hartuko genuen, e... [ironiaz]. Orduan bakoitza bere etxera joaten zen, bi plater babarrun hartu, eta aurrera egiten genuen. Horrekin ere baloratu behar dira txirrindulari handiak. Anquetil eta Poulidour oso onak ziren eta beraien arteko lehiak izugarriak ziren. Bi haien anekdota bat kontatuko dizut. Anquetil osasunez oso gaizki zegoelarik Poulidour-i esan omen zioten ea ez ote zuen joan behar ospitalera bere arerioari bisita egitera. Azkenean, Jacques Anquetil handia ikustera joan zen ospitalera. Anquetil azkenean zegoen eta Poulidour, beti Anquetilen itzalean ibili zen txirrindulari frantziarra, bisitan joan zitzaionean zera esan zion: 'Ni lasterketetan beti zure aurretik ibili naiz eta orain ere hala izango da heriotzaren orduan'. Poulidor gainera *pesetero* samarra zen. Tourreko etapa batean biok gindoazen Manzaneque eta Bahamontesekin batera, eta Poulidour zen liderra. Dirua eskaini zidan, Anquetilen kontra laguntzeko. Nik 'zenbat?' galdetu nion, eta hark ez zidan erantzun. Nik, noski, ez nuen tiratu. 20 kilometroren faltan harra-patu gintuzten eta Poulidour errepidetako zulo batean sartu eta erori zen. Erorikoak sortutako haserreagatik eta bizikleta aldatzeagatik bi minutu eta lidergoa galdu zituen helmugan.

Peña Otaño Hernaniko elkarteko sortzaileak nola ezagutu zenituen?

Soldaduskan ibili nintzen beraiekin. Joxe Santana, Lareki eta Patxi Gorospe ziren soldaduskan ezagutu nituenak eta nire omenez jarri zioten izena elkarteari. Hasieran Oarso

"Poulidour *pesetero* samarra zen. Tourreko etapa batean dirua eskaini zidan, Anquetilen kontra laguntzeko. Nik 'zenbat?' galdetu nion, eta ez zidan erantzun. Nik, noski, ez nuen tiratu"

kalean zuten lokala eta geroago etorri ziren gaur egunekora. Batzuk karreretara etortzen ziren ni animatzera eta asko estimatzen nuen.

Nola egiten zenituzten zuek lasterketak?

Goizeko 5ak eta 8ak artean esnatzen ginen lasterketaren irteera orduaren eta kilometro kopuruaren arabera. Arroz plater bat hartu eta errepidera. Gutxienez 160 km. egiten

CHILLIDA LEKU MUSEOA

Jauregi Auzoa 66 E • 20120 HERNANI • T 943 33 60 06
chillida@museochillidaleku.com • www.museochillidaleku.com

**"Tourreko errepideetan,
mendietako urak jaisteko
kanalak egoten ziren eta ur hori
oso hotza etortzen zen. Hankak
moztu egiten zizkigun"**

genituen, eta etapa luzeenak 330 km. izatera iritsi zitezkeen. 240-250 km.-ko etapak normalak ziren. Nik egin nuen azkeneko Tourrean gogoratzen dut 300 km.-tik gorako etapa: goizeko 5etan atera ginen, eguzkia oraindik atera ez zenean. Enarak hortxe zebiltzan kantari izugarritzko garrasiekin. Gaur egunekoarekin alde ederra zegoen. Gu Hamabi-hamalau bat ginen taldean: bi mekaniko, bi masajista eta txirrindulariak. Askotan pentsioetan egin behar izaten genuen lo. Hara iritsi eta '4. pisua' esaten zigun harrerakoak, bizikleta bizkar gainean hartu eta gora. Ziklismoak hobera egin du azkeneko urteetan, gu esklaboak ginen.

Besteentzako lan eginda ere palmares ona bildu duzu, ez?

Beno, ez da horrenbesterako. Orain bizikletan ibiltzen direnek hobea lortu dute, e!

Bourg d'Osains-en garaile izan zinen Tourrean. Etapa hori nola irabazi zenuen?

Tourrean bazeuden Donostiako txirrindularitzako epaile pare bat eta orduan Frantziara karrera ikustera jende asko hurbiltzen zen. Bi epaile horiek esan zidaten: 'Bihar eraso jo behar duzu!'. Aurreko egunean erlojupekoa izan genuen eta nik lasai hartu nuen hurrengo egunerako indarrak gordetzeko. Pentsatua nuen zein maldatan edo zein tokitan eraso jo, eta indar handiz atera nintzen. Nirekin pelotoitik atera ziren zenbait ziklistek oihukatzen zidaten mantsoago joateko, baina niri mantso erlojupekoan tokatzen zitzaidala erantzun nien. Erasoari eutsi zioten bakarrak Julio Jiménez eta Galera espainiarrak izan ziren eta gurpilean eraman nituen goraino. Beherakoari indartsu ekin nion eta hauek ere kexatu egin ziren azkarregi jaisten ari nintzelako. Bideak zulo ugari zeuzkan eta bizikleta dominatzea oso zaila zen. Horren ondorioz, zulo horietako batean sartu ondoren bidetik atera nintzen eta bazterrean zegoen zutabeari heldu nion ez erortzeko. Zutabeari helduta, bi buelta eman nituen bizikletatik erori gabe, eta bidera bueltatzea lortu nuen. Horrelako jaitziera arriskutsua eginez, Jimenez eta Galera gurpiletik atera nituen, eta horrela iritsi nintzen Bourg d'Osains-eko helmugara lehenengo postuan.

Espainiako itzulian ere ederki aritzen zinen. Hiru etapa irabazi, bost egun maillot horiarekin eta sailkapen orokorrean bigarren egitea lortu zenuen. Gainera etapa horietako bat Donostian irabazi zenuen eta horiz jantzi zinen. Ederra izango zen Atotxako belodromoan garaile sartzea eta Vueltako lidergoa eskuratzea.

Bai, esaten zuten, etapa horretan, Perez Francese (nire taldekideak) Poulidour gurpilean ekarri zuela helmugaraino; eta gero Madrilen Poulidourrekin galdu nuen Espainiako Vuelta 30 segundorengatik. Etapa hori Iruñetik atera zen eta Elizondora iristean Gómez espainiarrak salto egin zuen pelotoitik eta bere atzetik Momeñe, Barrutia, Uriona, Fulgencio Sánchez, Beltrán, Cazala, Melckenbeeck, Desmet eta ni neu atera ginen. Aritxulegin gora egin nuen eraso eta gero beherakoan ere dena eman nuen. Jaisten ari nintzela oiartzuar bati entzun nion, 'honek ez dik bizia asko estimatzen...'. Belodromora bakarrik iritsi nintzen eta belodromo barruan buelta ematea bakarrik falta zitzaidanean, lasterketako epailearen hernaniar batek gaizki seinalez tatu zidan

belodromorako sarrera. Alderantzizko zentzuan eman nuen belodromoko buelta eta nire atzetik zetozen txirrindulariak parez pare aurkitu nituen Atotxako belodromoaren barruan. Agian nik ulertu nion gaizki, baina azkenean etapa irabazi nuen.

Orduko kronistek zioten negar malkoak ikusi zitzaizkizula Madrilgo podiumean. Zergatik izan ziren: txapeldunorde izatea lortzeak eman zizun pozarengatik ala bigarren gelditzearen penarengatik?

Nik kirol lege hartu nuen Vuelta hartako emaitza. Kirola da eta besteak irabazi egin zidan. Poulidour ni baino gehiago izan zen eta listo, ez zaizkio buelta gehiago eman behar.

Egia al da Italiara bizikletan joan zinela Munduko Txapelketarako entrenatzeko?

Bai, Munduko Txapelketa Italian egitekoa zen eta entrenatzaileak esan zigun bizikletan joango ginela Bresciaraino. Bera autoan joaten zen gure aurretik eta hotelak hartzen zituen guk lo egiteko. Saint Etiennetik atera ginen, ni bertan bizi nintzelako, eta Alpeak pasa ondoren eta gutxi gorabehera 700 km. bizikleta gainean egin eta gero Como-ko Lakura iritsi ginen hiru egunetan. Saint Etienetik ere batzuetan Errenteriaraino joaten

nintzen. Gauez abiatu eta goizerako etxean izaten nintzen.

Txirrindularitzan aritzen zineneko lagunak mantentzen dituzu?

Bai, asko. Karlos Etxeberria, Anton Barrutia, Vélez, San Miguel, Gandarias... Gehienak bizkaitarrak dira, baina gipuzkoarrak ere badituzte: adibidez, Txomin Perurena edo Irigorri. Frantziar eta belgikar batzuekin ere erlazioa mantentzen dut oraindik. Duela gutxi bildu ginen Darrigaderi omenaldia egiteko.

Zer ziren gogorrangoak, Frantziako Tourreko mendateak ala Italiako Girokoak?

Tourmalet da sekula igo dudan mendaterik gogorrena. Niretzat bai gutxienez. Mendate luzeetan ez nintzen ondo moldatzen... indarrez igotzen baintuen. Hemen inguruko mendietan ez nuen beste txirrindulariekiko tarte handirik galtzen, baina Tourreko aldapa luze horietan... Gainera, garai haietan ez zeuden gaur bezala asfaltatuta. Errepide erdian mendietako urak jaisteko kanalak egoten ziren eta ur hori oso hotza etortzen zen. Ur horrek hankak moztu egiten zizkizun. Italiako Giroko mendateak ez ditut ezagutzen, ez nuen bertan sekula korritu. ■

**Irakurri Elhuyar
aldizkaria
zure ordenagailu
berritik**

eta %20 merkeago!

Uztaila baino lehen Elhuyar Zientzia eta Teknologia aldizkariak harpide egiten bazara, urteko harpidetzan % 20ko deskontua lortzeaz gain ordenagailu ultraeramangarri baten zozketan sartuko zara.

Harpidetza telefonoz egiteko, hots egin
+34 943 36 30 40 zenbakira.

Harpidetza internet bidez egiteko, sartu
<http://www.zientzia.net/elhuyar> webgunean
edo idatzi mezu bat **harpidetza@elhuyar.com**
helbidera.

zientziaren
ELHUYAR
komunitateak

mutualiaren
laguntzari esker

Zelai haundi, 3. Osinalde Industrialdea. 20170 Usurbil (Gipuzkoa)
Tel.: 943 36 30 40 · Faxe: 943 36 31 44